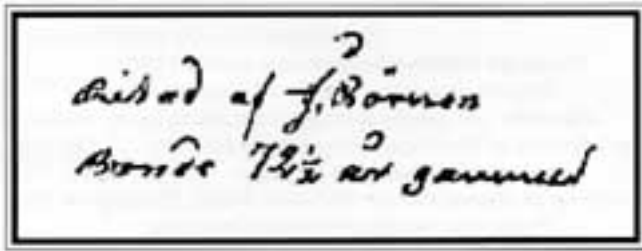

2001 - Johan Görsson i Viken 1775-1857

Sockenbyggmästare och Häradssdomare

av Sigvard Lindström

Johan Görsson 1775 - 1857 Biografi Foto: Torsångs kyrka 1910 Familjen
Förtroenduppdrag Ritning: över nya skolhuset 1848 Medaljen Sätters kyrka Gustafs kyrka
Ytterligare sju kyrkor Hembygdsföreningens minne Foto: Friluftsgudtjänst i Viken 1967
Sammanfattning och förklaring till arkitektoniska begrepp Figur: Kolonnordningar
Görssons egna kommentarer till sitt hantverk Foto: från "Lidmans" gamla fastigehe
Samhälle under Johans tid Johans egna tankar om sin livsgärning Avslutning Fotointeriör:
från "Lidmans" gamla fastighet Källmaterial

JOHAN GÖRSSON 1775 -1857

Latinets kultur betyder översatt odling. I vidsträckt betydelse menar vi andliga och materiella resultat av olika mänskliga verksamheter som förs vidare till efterföljande generationer.

En personlighet i vår bygd var Johan Görsson som som föddes för 226 år sedan. Han utförde ett flertal kulturella insatser såväl i Torsång som på andra orter.

Johan föddes den 19 november 1775 i Görsgården, Pålles, Viken. Föräldrarna levde under knapphetens kalla stjärna.

Skolgång

Johan torde emellertid ha gått i sockenstugans skola under tre månader med kyrkoherde Johan Schoultz som lärare. Delvis synes dessutom en skrivkunnig bonde med prästens förtroende ha biträtt kyrkoherden.

Den korta skoltiden gav sannolikt ringa insikter men väckte ändå lusten till vidare förkovran. Föräldrarna hade inte råd att betala papper men sonen hyvlade brädlappar släta. Framför den öppna brasan skrev och räknade han på brädlapparna. Det var strävsamma år för hela familjen.

Vid sidan om arbete med åker och djur måste Johan arbeta åt andra för sitt uppehälle.

Kyrkobesöken

Avkopplande tillfällen var söndagarnas gudstjänster. Han uppger att till kyrkan kom även folket från Grevegården och Brandbergarna - enda tillfället då alla var likställda. Vi kan förmoda att grevgården gällde nuvarande Grevens i Nordanö.

Under Johans tid ägdes gården av Grev Göran Andersson. Namnet Greve härstammar från soldaten Anders Persson Greve som dog i fält, troligen 1678, under kung Karl XI:s krig mot danskarna varvid emellertid även skånska bönder bedrev gerillakrig mot svenska hären.

Brandbergarna kan antas avse en förmögen falusläkt med bl.a. bergsrådmannen Anders B och hans bror Trivalskolans rektor Johan Erik B. De umgicks med ättlingar efter Henrich Mårtensson Teet vilken var burgreve - en hög befattning som förenade bergverkexpertens uppgifter med juristens under 1600-talet.

Genom kronans förläning blev han ägare till två hemman i Sunnanö med vilka följde en fjärdepart i gruvan. Egendomen har sedan dess kallats Burgrevgården.

Besöken i Torsångs kyrka kan därmed få sin förklaring och torde ha imponerat på kyrkfolket. Det skall även nämnas att dåvarande djäknens Johan Olof Wallin under sin skolgång fick "matdagar" hos bergsrådmannen och det kan inte uteslutas att han ingick i "Branbergarnas" kyrkobesök. (1)

Fotnot (1) Brandberg är falusläkten som ägde Stora Ornäs i drygt 200 år. Olof Brandberg förvärvade egendomen genom gruvfordringar av Sven Krusebjörn (sonson till Peter Kruse) år 1689. I Torsångs kyrka hade herrefolket på Ornäs de två första bänkraderna, både på kvinno- och mansidan.

Biografi

Johan Görsson skrev på sin ålderdom en slags biografi, kanske mer statistik, över sitt livsverk.

Därav framgår att han på egen hand förkovrat sig i skrivning, räkning och slöjd, framförallt genom att noggrant studera olika ting som han såg då han någon gång kom utanför sin hemtrakt.

Större kyrkfönster

Vid ett gudstjänstbesök fick Johan inspiration till ett förslag att ändra kyrkans fönster som var små gluggar och därför var kyrkan tämligen mörk.

Han presenterade sin tanke för kyrkoherden som blev intresserad. Det resulterade i att Johan vid 29 års ålder, år 1804, fick uppdraget att hugga upp ett fönster i mitten av altartavlan samt att dessutom göra nya fönster i övrig del av kyrkorummet.

Församlingen uppskattade den ljusa interiören. Därmed var Johans färdighet upptäckt. Det skall dock nämnas att Johan redan 1798 hjälpte sin far Göran Persson med arbete för reparation av kyrktornet.

Tillsammans med Jan Persson och Erik Danielsson från Tyllahagen spånslog och tjärade de kyrktornet.

Nya kyrkbänkar

Nästa uppdrag kom år 1805. Det omfattade tillverkning av nya bänkar "över hela kyrkan och ommålning av alltsammans".

Ny orgelläktare

Sedan kom turen till en ny orgelläktare och struktur till orgelverk. Därvid utfördes även målning - Den orgel vilken bekostats av Krusebjörn på 1600-talet flyttades från en liten läktare ovanför sakristian till västläktaren.

Ett utökat orgelverk tillverkades av orgelbyggaren Fredrik Sahling från Svärdsjö och kostade 200 riksdaler riksgäldsmünt. Ersättning till Johan Görsson är ej dokumenterad.

Den 24 juli 1808 hålls visitation före gudstjänsten varvid kontraktsprosten Isac Mellgren medverkade.

Kyrkoherde Daniel Luth förrättade invigning av orgeln och han utgick därvid från Davids psalm 150 vers 5 och 6.

Nytt altare och predikstol

Andra arbeten i sin gamla hemkyrka omfattade ett nytt altare (2) med symboliskt stycke på mitten och vidare en predikstol som ersatte landshövding Kruses (3) predikstol från 1600-talet.

Vid kyrkans restaurering 1912 återuppsattes den ursprungliga predikstolen.

Fotnot (2) År 1795 inköptes en ny predikstol "förfärdigad av fabrikör Jonas Hotmin på Näs i Collebäck". År 1836 brinner kyrkan och 1837 repareras predikstolen och altaret av Johan

Görsson. År 1839 inköptes sedan ett nytt altarbord av Görsson.

(3) Nuvarande predikstol med ursprung från 1600-talet kallas allmänt för "landshövding Kruses". Tillverkare är dock okänt men inköptes av kyrkan omkring 1620. Troligtvis är det samma snickare som tillverkade predikstolen i Amsbergskapellet från samma årtionde. Anledningen till benämningen är detta som står att läsa i kyrkans krönikebok:

"Wälbördigh Petter Kruse, Ståthållaren hafver lofvat sikh willia störste delen, låta bekosta, på predikstolens Målningh R Åhr 1643. Den 22 Septembris begynte Målarna på predikstolen. 3 p.soner lyctade Den 17 octobris, war 26 Dagar, som iagh Pasor hölt them Kost, som Sochnen skall betala."

Peter Kruse lät måla både sitt och hustrun Cecilia Ingvaldsdotter Rehns vapensköldar, samt deras bägge initialer på predikstolen, därav namnet- landshövding Kruses predikstol.

Torsångs kyrka före restaureringen 1912. Predikstol, altarbord, fönstersnickerier av Johan Görsson i nyklassicistisk stil. Samtliga snickerier i koret, predikstolen, läktare och kyrkbänkar är vitmålade med guldornament.

Läromästare?

Även om Johan var vetgirig och själv sökte kunskaper måste han dock ha haft läromästare, i varje fall i snickeri.

I Kyna bodde en soldat Johan Torkelsson Trum och han var gift med Johans faster som hette

Margareta.

I generalmönstringsrullan skrivs soldaten Trum som "bättre snickare".

Släktskapet kan ha haft betydelse för Görsson liksom det faktum att det är nära avstånd mellan Viken och Kyna. Ösjön var väl dessutom en bra kommunikationsled.

FAMILJEN

JOHAN gifte sig den 29 oktober 1797, 22 år gammal, med Kristina Eriksdotter från Milsbo 5.

Hon var född den 7 november 1770 och således 27 år gammal.

Liksom i vår tid är kvinnornas insatser ofta ej kommenterade när mannens karriär och verk ges berömmelse. I det gamla bondesamhället var det i regel kvinnorna som ensam skötte gårdarnas djur och dessutom mycket aktivt deltog i bruk av jord.

Johan och Kristina fick fyra barn och självfallet var det väl Kristina som hade familjeansvaret då Johan arbetade i sitt yrke.

Den äldste sonen Erik dog i rödsot vid 12 års ålder och han beskrivs i dödboken: "en yngling av särdeles fallenhet till handaslöjder, brående på sin far".

Makarnas fjärde barn hade även han namnet Erik var gift med Kristina Jakokobsdotter och bosatta i Sunnanö 7.

Båda dog nästan samtidigt sommaren 1839 och begravdes i samma kista och var lika gamla, 24 år. En gravvård sitter numera i vapenhuset.

Samma år snickrade Johan det nya altaret. För Kristina och Johan kan det ha varit många tankar om liv, död och kristen tro inför de tragiska händelser som drabbat deras två barn och sonhustru.

Det var rödsoten som skördade många liv.

FÖRTROENDEUPPDRAG

Enligt sockenstämmoprotokoll den 19 Augusti 1807 upptogs Polles Jan Görsson som kyrkvård i stället för åldersstigne Hans Andersson i 'fylla.

Jan (Johan) valdes för sin kunnighet och för att åtminstone en av kyrkvårdarna borde kunna skriva och räkna något samt läsa skrivet.

Två år senare utsågs Johan till ledamot i häradsrätten. Det var beteckningen på allmän underrätt inom landsbygden till och med 1970 då beteckningen blev tingsrätt.

Efter många år som nämndeman fick Görsson hederstiteln häradsdomare som då tilldelades den till tjänsteåren äldste nämndemannen i tingslaget (häradet).

Själv skrev han att han bevittnat mycket mänsklig orättfärdighet inför domarskranket.

I de gamla domstolsprotokollen finns onekligen många rättsfall där Johan varit engagerad.

Jag återger ett ärende som baseras på ett brev vilket emellertid är delvis skadat och därför kan allt ej helt beskrivas.

Pastorn med de "osnörda tjängorne"

Brevet daterat den 25 januari 1824, är skrivet av Görsson till Pastoren Ärevördige o Vällärde Herr L.J. Seidentoff Thorsång och brevet var utan kuvert men försett med rött lack som försegling.

Lars Fredric Seidentoff var komminister år 1813-1828 i Torsång och son till en perukmakare i Västerås.

Tydligen hade Johan Görsson kommit i ogunst hos prästen. Häradsrätten hade sannolikt förordnat att Johan skulle bli någon slags förmyndare för prästen.

Eftersom befolkningen i regel ej var läskunnig och dessutom var nog begreppet tidning ganska okänt pålystes olika händelser från predikstolen.

Det skall nämnas att Dalarnas första tidning hette Falu Weckoblad och kom ut första gången den 16 september 1786.

Häradsrättens utslag upplästes från predikstolen oh anledningen till pålysningen var:

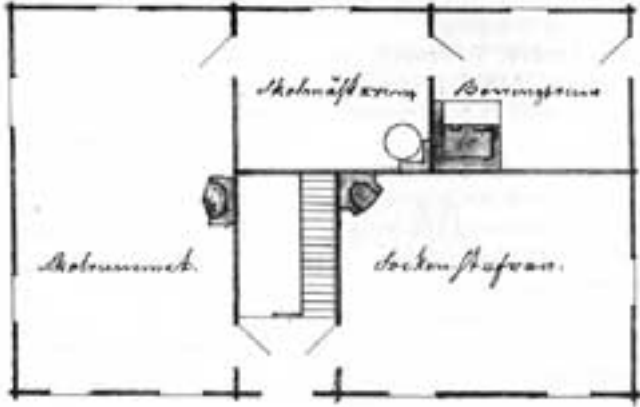
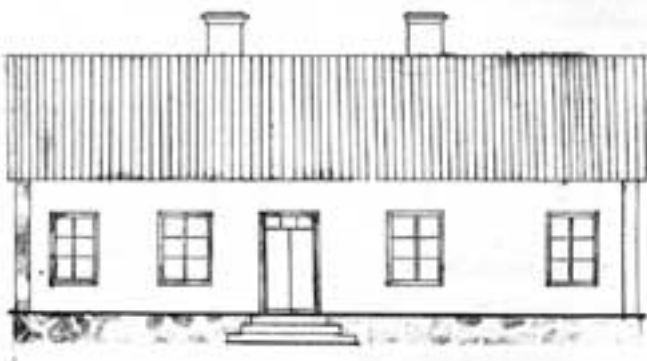
"den fatala Resan Herr Pastorn gjorde dagen efter Nyårsdagen, då han wandrade igenom en stor del utaf Socknen både på herr och bondgardar, lika som Pastorn ej var rätt slug, emedan han gick med tjängorne oigensnorda att remarne och bakstycken slepade efter honom sa det liknade ingalunda någon präst - som folk säger att det sett - för hvilken resa jag fått förargelse ifrån flera håll.

Jag vill ej mera säga, ty Pastorn finner sjelf att Jag var nödsakad att taga den anstalt. Jak kunde för att hindra herr pastorn ifrån flera dylika missklädande Resor t Socknen. Och hoppas att Herr Pastorn ej tillräknar mig det som en last. Herr Pastorns, vänn och Tjänare Joh. Görsson".

Torsångs Gösta Berling?

Torsångs nya Skolhus 1848

Efter ett beslut på Sockenstämman lämnar Johan Görsson en ritning på ett nytt skolhus med sockenstuga och lärarbostad. Kostnaden beräknas bli 1.585 Riksdaler och är daterat "Wiken den 31 Jan. 1848".

Den 20 april 1848 skriver Johan, med fulmakt på församlingens vägnar, "till Landsmästaren Herr A.G. Hiort af Ornäs och ber honom att verkställa ett af Thorsångs församling Projekterat jordbyte, enligt Sockenstämmoprotokol....att ifrån Kyrkohede Boställe i Thorsång afsöndra 1/4 dels Tunmland oförmedlad åkerjord, till byggnadsplats åt den tilltänkta nya Skolbyggnaden, emot att jämngodt vederlag i jord utaf Socknen, belägen tätt intill Boställets Kålgård.... emedan meningen är att den nu snart ingående Sommar Byggnaden företaga och uppföra." Bytet sker mellan område A. och u. på kartan ovan.

MEDALJEN

Säters kyrka

Bland mångfalden uppdrag skall nämnas Säters kyrka.

År 1778 revs den gamla kyrkan. Samma år påbörjades en nybyggnad, vilken emellertid visade sig vara behäftad med stora brister när den avslutades.

Det konstaterades redan nyåret 1782 att tornbyggnaden skilde sig från kyrkomuren och dessutom hade sprickor uppkommit i den nya kyrkan.

Fuskbygge

Tornet som var 104 fot högt visade sig var ett fuskbygge och efter kontroverser med byggmästaren nödgades församlingen med mycket besvär och stora kostnader låta uppföra ett nytt torn åren 1806-1807.

Först den 18 mars 1811 fastställde kronprins Karl Johan ritning till orgelfasad och nytt altare. Arkitekt var Olof Tempelman, känd arkitekt, som bl a ansvarade för konungens paviljong på Haga.

Olof Schwan från Säter var orgelbyggare. Johan Görsson uppger att han på eget ansvar, eftersom två mästare och en gesäll från staden ej vågade ta ansvaret, utförde struktur till det 16 stämmors tillverkade orgelverket.

Kunglig silvermedalj

Därefter biträdde Görsson under 70 dagar krigsrådet Kock när han satte upp orgelverket. Johan avslutade sitt uppdrag 1815.

Efter hemställan från kyrkorådet tilldelades han av Kungliga Patriotiska Sällskapet silvermedalj med inskription:

"Till nämndeman Johan Görsson i Viken för gagnelig verksamhet och utmärkt slöjd och konstflit".

Senare återvände Johan till Säter för att tillverka bänkar och nummertavlor i kyrkan.

Gustafs kyrka

Under åren 1825-1828 omfattade den skicklige yrkesmannens uppdrag att bygga en läktare samt en predikstol med symboliska bilder.

Efter tio år råkade predikstolen utan Johans förskyllan bli förmedlare av ett kontrakt med självaste djävulen.

Kontraktet med Herr Djefvulen

Vid städning i april 1838 hittade kyrkvaktmästaren ett fullskrivet papper placerat i predikstolstrappan.

Det var fråga om ett kontrakt upprättat av den 28 årige gustafsbon Anders Persson gentemot Djefvulen.

I 14 välformulerade paragrafer fastställdes att Anders skulle erhålla ett flertal förmåner av satan, bl.a. att satan skulle var dräng åt Anders, tillse att - Anders blev en aktad man i samhället, riksdagsman i bondeståndet, samt ägare av likvida medel varje söndag. mm.

Vatten och bröd

Pastor Sandell fick avtalet och såg sig föranlåten underrätta domkapitlet. Följden blev att Anders fick mottaga stämning till vårtinget 1839 men han infann sig ej.

Då han ej heller infann sig till tinget den 4 september meddelades han att hämtning skulle ske med kronobetjäning den 4 december om han ej frivilligt inställde sig.

Då fanns det ingen återvändo för Anders och han dömdes till böter om 10 Rdr Banco eller i brist därpå undergå tolv dagars vatten och brödstraff.

Efter besvär fastställde hovrätten domen den 18 januari 1840.

Förmildrande omständighet

För nämndemannen Johan Görsson torde domslutet vara penibelt med tanke på att han tillverkat predikstolen.

En förmildrande omständighet borde ha varit det faktum den andre avtalsparten herr Djefvulen ej undertecknat kontraktet.

Ytterligare sju kyrkor

Johans arbetsinsatser gällde följande kyrkor:

Stora Skedvi

Fönster utvidgades, 173 bänkar tillverkades (observera antalet!), koret och altaret höjdes 30 tum och nytt altarbord och disk snickrades, ny predikstol med symboliska bilder. Allt under åren 1817-1823.

Aspeboda

Fönsterkarmar och nummertavlor 1823.

Stora Tuna

Nya syllar under befintliga bänkar. Snidade nya nummertavlor på pelarna, år 1825.

Åhl

Snidade altartavlan med joniska kolonner, nytt altarbord och disk år 1827.

Bjursås

Johan utarbetade en ritning till predikstol vilken antogs på sockenstämman. År 1829 tillverkade han predikstolen hemma i Viken varefter den kördes på släde till Bjursås där den uppsattes sommaren därefter.

Predikstol, genombruten altardisk av balustrader. Ett omfattande snideriarbete.

Transtrand

År 1830. Predikstol över altaret och de bilder som däromkring utgör altartavla bestående av doriska kolonner, entablement med triglyfer och tranton. Allt efter en av konungen gillad ritning.

Sundsjö

Orten ligger i Jämtland ca 4 mil från Östersund. Altartavla med joniska kolonner, entablement och arkader med molnstod och gloria.

Vidare fullföljdes ett påbörjat arbete med predikstol på grund av att en bildhuggare Edler avlidit.

Avståndet till Sundsjö är ca 52 mil från Torsång och år 1833 då arbetet genomfördes fanns ingen järnväg. Enbart transport och resa torde ha varit en krävande uppgift.

Nicolai kyrka i Silvberget

År 1834. Predikstol.

Skattung kyrka

År 1840. Predikstol tillverkades hemma i Viken och transporterades med släde till Skattungbyn.

HEMBYGD SFÖRENINGENS minne över en betydelsefull bygdens son

År 1963 sätter Hembygdsföreningen i Torsång upp en minnestavla på Pållesgården i Viken.

Detta skedde efter förslag av Harry Lidman om att föreningen på detta sätt borde bevara minnet av en betydelsefull bygdens son.

Inskriptionen lyder:

"Till minne av Johan Görsson i Viken (1775-1857) Sockenbyggmästare och Häradsdo mare"

Frilutfs gudtjänst i Viken till minne av Johan Görsson 1967. Kantor Karin Lindström.

Friluftsgudtjänsten är numer en årlig tradition och hålls varje år i Juli, ett samarrangemang mellan Torsångs församling och Hembygdsföreningen.

SAMMANFATTNING och förklaring till arkitektoniska begrepp

Johan Görssons insatser gällde minst fjorton kyrkor. Han måste ha varit en naturbegåvning .

De arkitektoniska begrepp han angivit visar även ett stort mått av fackstudier.

Jag har ingen som helst kunskap i arkitektur men vill ändå kortfattat försöka klarlägga vissa av Johan använda begrepp.

Akantus

Kolonner är fristående arkitekturelement som bär bjälklaget. Till skillnad från pelare är kolonnens genomskärning cirkelrund, har entanis (lätt ansvällning mot mitten) och hals och har sitt ursprung i runda trästötter.

Kolonnen består av bas, skaft, kapitäl och bjälklag ingår ofta i en kolonnordning.

Kolonnordningar är ett system för att ordna de bärande delarna i klassisk grekisk arkitektur.

Den doriska är enkel tung och stabil och den äldsta.

Den joniska har en slank kolonn och ett kapitäl med symmetriska voluter.

Den korintiska ordningens kapitäl är korgliknande med stiliserade akantusblad.

Den toskanska ordningen infördes av romarna; förenklade doriska former med släta kolonnskaft.

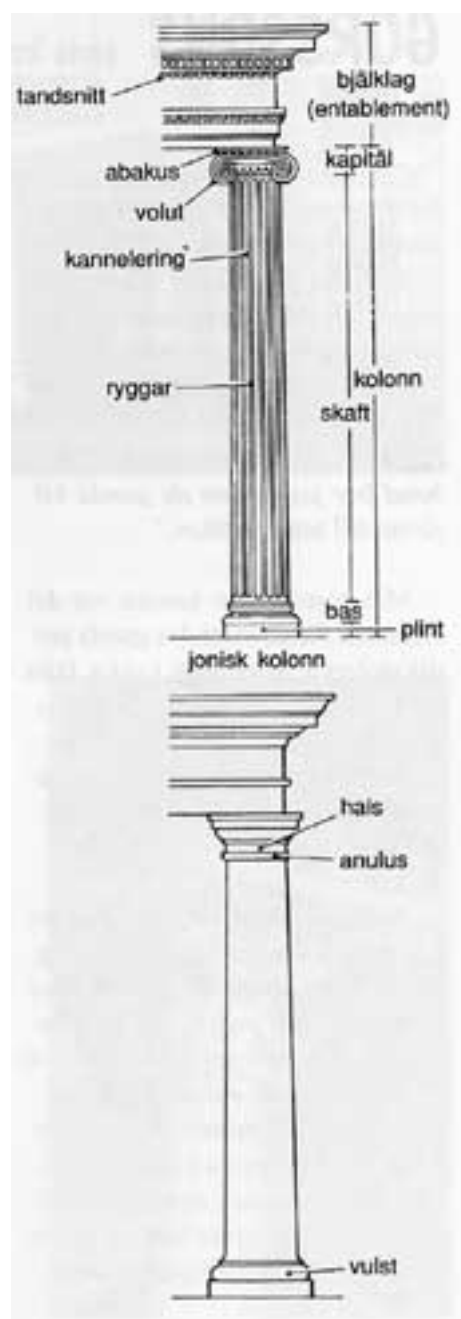
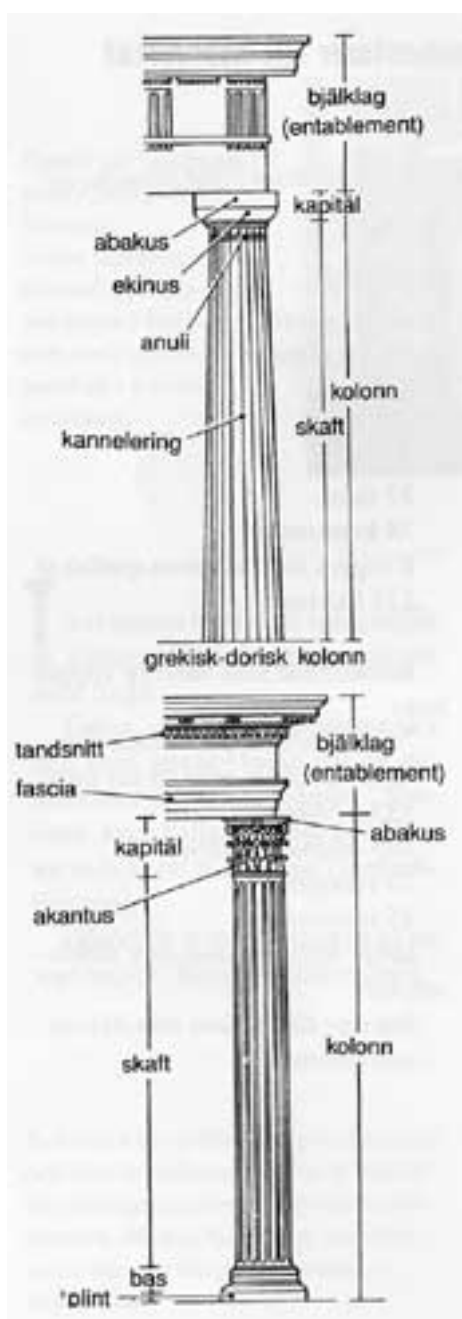
Akantus är ett arkitektoniskt ornament som kan härledas till bladen på medelhavsväxten *Acanthus spinosus*.

Entablement är ett franskt ord som betyder bjälklag.

Triglyfer (grek tre snitt) är räfflade plattor som pryder kolonner.

Ornament är dekoration eller utsmyckning.

Struktur avser den byggnad som omger orgelverket.

GÖRSSONS egna kommentarer till hantverket

"Många medeltida helgon har fallit för min hand. Jag har skonat dem så långt jag kunnat.

Där det passat att gömma de gamla predikstolarna inuti de nya har jag gjort det.

Men ofta kom det bestämda order om att allt skulle bort. Då hade jag bara att lyda men med egen hand bar jag undan de gamla bilderna till säkra ställen."

Min kommentar: kanske var det Görssons förtjänst att den gamla predikstolen i Torsångs kyrka från 1600-talet hölls i förvar på Ornässtugan.

Den renoverades och återuppsattes 1912.

Hans vidare ord:

"vad jag alltid sörjt över är att jag trots alla hedrande uppdrag, aldrig varit annat än fuskare. Jag har aldrig lärt provision och således inte varit berättigad få någon gesäll utan själv måste arbeta.

I mitt snickarehantverk har jag inövat tio män, som nu i sin tur är fuskare både inom och utom socknen ".

Vidare redovisar Johan andra snickerier än kyrkoinredningar.

Från 1798 till 1844 tillverka de han:

98 byråer
41 dragkistor
18 matskänkar
321 bord

97 sängar
77 soffor
37 skåp
38 kommoder
8 vagnar med och utan sparlakan
133 likkistor

Beträffande sina verktyg uppger han :

"I mitt fack med 25 lådor, som alla kan låsas med ett lås ligger

133 hyvlar

105 bildhuggarjärn

70 svarvjärn

45 skruvtvingar

jämte mycket annat som tillhörnickeri.

Jag har älskat dem alla liksom mitt arbete ".

Entren till "Lidmans" gamla fastighet på Sunnanö.

Johan Görsson var förmodligen den ende snickaren i byggnaden som hade snickarkunskap i grekisk arkitektur.

Trots tappra försök att spåra något av Johans alla alster, har resultatet varit ringa.

Enligt muntliga uppgifter ska han vara upphovsman till en del snickerier på "Barbusgården", Sunnanö, även kallad "Lidmans" (Nuvarande ägare är familjen

Thunved-Ericzon).

Gården är ursprungligen en av tre som ingick i Burgrevgårdens ägor.

Kolonnen är en blandning av korintisk och dorisk ordning. Skaft och kapitäl har den typiska korintiska stilen med akantus. Medan bjälklaget (entablement) har det klassiska doriska triglyferna.

SAMHÄLLE under Johans tid

År 1844 skrev, Johan :

"När jag nu som gammal ser tillbaka finner jag att jag hittills tjänat i tre riksstånd , adel, präst och bondestånden, förrättat 298 bouppteckningar och arvsskiften samt hållit 203 frivilliga auktioner och i 23 års tid utfärdat stämningar till Torsångs häradsting" .

Inte mindre än fem konungar existerade under Johans livstid, nämligen Gustav III, Gustav IV Adolf, Karl XIII, Karl XIV Johan och Oskar I.

Gustav III mördades i mars 1792. Då proklamerades landssorg med daglig klockringning och påbjöds allmän klagodag den 6 juni som var kungens namnsdag.

Sannolikt hölls sådan klagodag i Torsångs kyrka och den då 17-årige Johan kanske deltog

i gudstjänsten.

Sverige i flera krig

Det pågick krig mot Ryssland 1756-1763. Det blev även ett nytt krig mot Ryssland 1808 varvid också Danmark förklarade krig.

Gustav IV Adolf avsattes 1809 och samma år förlorades Finland till Ryssland.

Karl XIII dog 1810 på grund av slaganfall när han ramlade av hästen på Kvidinge Hed i Skåne.

I anslutning till Karl Johan Bernadottes trontillträde inträdde ett nytt statskick, början till ståndsamhällets upplösning.

I ekonomiskt avseende blev ångan inledning till ett helt nytt industrisamhälle.

Nya jorddelningsreformer

Storskifte var en jorddelningsreform som igångsattes under 1800-talets första årtionden.

Syftet var att samla de starkt splittrade ägorna till ett fåtal ägotaler för att därmed uppnå en mer rationell drift inom jordbruket.

Johan Görsson skrev en artikel om sättet att revva jord i Dalarna införd 1841, i ett häfte som hette Läsning för folket.

Han var även graderingsman vid revningen av Stora Tuna socken inför storskiftet på 1830-1840-talen och anmodades av Kungl. Lantbruksakademien den 7 april 1844 att lämna en beskrivning och göra tabeller rörande åkerbrukets tillstånd, utsäde och avkastning i Torsångs socken.

Revning kommer från rev som var ett längdmått från 1600-talet då det användes för att fastställa skatteunderlag.

Året 1844 utsågs Johan till elektor vid det stundande valet av riksdagsman för bondeståndet i Stora Kopparbergs fögderi.

Johan Görssons egna tankar om sin LIVSGÄRNING

"En ny tid skall döma mitt livsverk, liksom min tid dömt många bortgångna mästars verk. När jag sitter här gammal och ser tillbaka på mitt liv känner jag dock att jag gjort mitt bästa. Och mer kan en man inte göra. Gud allena äran."

Slutet

Kristina (Stina) dog den 15 april 1848 och som dödsorsak är uppgivet ålderdomsbräcklighet.

Johan avled nio år efter sin hustrus frånfalle. Hans dödsdag är 5 december 1857.

Som dödsorsak uppgavs ålderdomsbräcklighet och i dödboken är noterat:

"Skicklig bildhuggare.

Hjälpsam och rådig.

Hade mycket förtroende.

Kyrkvärd 1807, 30/9.

Nämndeman 1809.

Kände på senare åren livets mödor och bräckligheter och var tålig."

AVSLUTNING

Att genom forskning kunna redovisa fakta om människors liv och verksamhet under gången tid är förvisso vanskelig.

I det bondesamhälle som fanns för mer än 200 år sedan var skriv- och läskunnighet låg eller obefintlig.

Följaktligen finns ej väsentlig dokumentation och många frågor blir obesvarade.

Direktiv eller intuition

Vi vet inte om Johan Görsson arbetade efter direktiv eller med egen intuition då det gällde snideri och inredning i kyrkor.

I en del fall, exempelvis Säter, Bjursås och Transtrand förefaller instruktioner ha förekommit men jag antar att slutgiltig konstnärlig utformning baserades på Johans egen tolkning av bibliska personer och händelser.

Kyrkan kulturförvaltare

Svenska kyrkans församlingsorganisation är en garant för bevarande av gamla men ändå tidlösa alster.

Trots all sekularisering hoppas jag att församlingarna kan fortsätta både som trossamfund och kulturförvaltare.

När det gäller Johans andra hantverksalster, detta imponerande antal möbler, har jag trots tappra försök ej kunnat identifiera något.

Jag har nämnt Johan Görssons insatser i samband med storskiftet och dess syfte.

Undergräver kulturlandskapet

Vi kan ju i dag konstatera att en omständlig europeisk byråkratiparad med begreppet lönsamhet kan undergräva den gamla kultur som heter åkermark och öppna länsskap i bl a Dalarna.

Förhoppningsvis skall yttrandet "sic transit gloria mundi"-så förgår världens härlighet ej bli en realitet.

Ett uttalande som fälldes vid påvens installation samtidigt som man antände blånor tre gånger .

Sigvard Lindström

Invändig trapp i "Lidmans" gamla fastighet på Sunnanö. Enligt muntlig tradition är Johan Görsson upphovsman till arbetet omkring 1840-talet.

Källmaterial

Berndt Hage (pseudonym), "Man ur gamla gardet" för Falu Kuriren. Årtal okänt.

Pär Nilsson, släktutredning.

Stora Kopparbergs socken historia, 1969.

Axel Östberg, Det gamla Falun, 1978.

Präster i Torsång, Torsångs Hembygdsförenings årsblad 1962.

Torsångs kyrka, Kyrkobeskrivning, Thorild Ahlund 1982.

Sätters kyrka, Kyrkobeskrivning, Folke Dalborg 1974.

Dalarnas Hembygdsförbunds tidskrift 1924 häfte nr 4

Ett flertal intervjuer, bl.a. Kungl. Patriotiska Sällskapet, Ann-Marie Göransson, Mats

Göransson, Anders Tägtström, Gustafs, Greta Carlsson, Stora Skedvi , Karin Stigsdotter, Sätters församling.

Ett varmt tack till Pär Nilsson för hans släktforskning och till Christina Jernström för brevkopior som hon fått efter sin far Nils Ericsson. Christina äger Pållesgården i Viken.

[Till huvudsidan](#)
